

Lúdas Matyi története időtlen mese, amely most a Bóbita Bábszínház színpadán elevenedik meg kicsit újraértelmezve, Szálinger Balázs szövegkönyve alapján Markó Róbert rendezésében. A rendezővel beszélgettünk a bemutató után többek közt a hatalom természetéről, a népiesség mai jelentéséről és a kritikai gondolkodás fontosságáról. (Fotó: Bóbita Bábszínház)

- Hogyan született meg az ötlet, hogy Lúdas Matyit rendezz?

- Amikor **Sramó Gábor** megkeresett a következő Bóbitás évaddal kapcsolatban, hamar megállapodtunk, hogy Lúdas Matyit szeretnék rendezni. Ezért elolvastam a jelenleg létező Lúdas Matyi szövegkönyveket, és kettő között hezitáltam. Az egyiket

snádi István

, a másikat

Szálinger Balázs

írta. Szálinger Balázs szövegeinél nagyon tetszik az a líra és a hétköznapiesség között levő, szabadvers-szerű, de köznapi nyelvezet, amit ő anyanyelvi szinten beszél. A Lúdas Matyi-adaptációja esetében is inkább ez a szövegminőség tetszett meg, mint a darab történetvezetése. Végül Balázs változatára esett a választásom – a tavalyi évben a szombathelyi Mesebolt Bábszínházban

Veres András

rendezéséhez készült ez a szövegkönyv, Szálinger azonban nekünk tulajdonképpen egy új darabot írt a szombathelyi alapján, különösen ami a történet második felét illeti.

Ta

- Ezek szerint sok mindent meg is változtattatok.

- A nyelvi regisztert megtartottuk, de míg a szombathelyi változatban Matyi három mesterhez megy el, nálunk csak kettőhöz, illetve a három verés helyett a miénkben csak kettő szerepel. Az anya szerepe is jelentősebb hangsúlyú a Bóbitában a szombathelyi előadáshoz képest. És ami a legfontosabb, hogy feltesszük azt a kérdést, mi lesz azután, hogy Matyi hatalomra jut.

- Boráros Szilárd régi alkotótársad, terveződ, a Lúdas Matyit is együtt jegyzitek, ráadásul az első pillanattól, a darabválasztástól együtt tudtatok dolgozni a darabon. Ez mit eredményezett?

- A Matyi könyörületességét megmutató nagyon fontos momentum, a három helyett kettő verés Szilárddal közös beszélgetések során kibontakozott gondolat volt. Engem alapvetően az érdekelt ebben a darabban, hogyan működik a hatalom, és hogyan torzítja el az ember személyiségét. Ehhez pedig témájában nagyon jól passzol a Lúdas Matyi. Abból a gondolatból indultunk ki, hogy valaha Döbrögi is biztosan tehetséges és jóakarátú fiatalként indult, csak a hatalom, ha akarjuk, ha nem, deformál. Erről is sokat gondolkodtunk Szilárddal közösen, ezek az elmélyült beszélgetések nem mindig általánosak egy tervezővel való munka során. Magában a próbafolyamatban is aktívan részt vett Szilárd, több, mint felénél itt volt a Bóbitában. Egyrészt azért, mert folyamatosan készült az előadás tárgyi világa, a díszlet, a jelmez, a bábok, de másrészt bent is volt a próbákon. Ha az ember nem otthon rendez, hanem egy másik városban, ráadásul ott is lakik a színházban, a négykor vagy hatkor befejeződő próbák után is aktívan benne tud maradni a munkában, akár egy kávézó- vagy kocsmasztal mellett. Ezekben az esti beszélgetésekben volt Szilárd nagyon jó partner számomra, nagyon sokat építkeztünk a másnapi próbára, vagy megbeszéltük, hogy milyen irányba lehetne továbblépni.

- A Lúdas Matyiban a népmesei szerkezet az egész darabban áll, amit megerősítettek népművészeti elemekkel, ugyanakkor kortárs eszközök, közéleti áthallások vannak benne.

- Amint mondtam, a hatalom természete az egyik téma, ami foglalkoztat, a másik pedig inkább formai, mint tartalmi dolog. Azt szeretném megtalálni és kifejezni, hogy 2018-ban mit jelent az, hogy valami magyar, illetve népies. Nyilván nem a matyóhímezést jelenti, meg azt, hogy népdalokat éneklünk a színpadon, mert az – főleg a gyerekek számára, akik más ingerszinten mozognak – nem annyira kézzelfogható. Ebben az előadásban képzőművészeti, valamint főleg zeneileg és mozgásában mutatkozik meg, hogy ezt az említett népiséget, a

néphagyományt kortárssá tegyük. Azt hiszem, a zenében egyértelműbben jelentkezik, a táncban talán kicsit közelebb van az autentikushoz, mint a kortárshoz, de a formai kérdésünk ez volt a Lúdas Matyival kapcsolatban. A népiség képzőművészeti oldalát illetően pedig azt gondoltuk Szilárddal, hogy az a népi, ami otthon van. És ha már a köznapiságnál tartunk: aktuálpolitikai vonatkozása annyi van ennek a Lúdas Matyinak, amennyi Fazekas Mihály Lúdas Matyijának is van. A 19. században ezt a művet politikai szatíráként lehetett értelmezni. És rá lehet olvasni a történetet a jelenlegi és a mindenkori politikai rendszerre is: bizonyos erők hatalmon vannak, alattuk pedig bizonyos néptömegek, és ami érdekes, hogy mi történik, ha a kettő helyet cserél. Az aktuálpolitizálástól próbáltuk magunkat távol tartani. Azonban úgy éreztem, hogy bizonyos pontokon jó elhelyezni direktebb utalásokat is, mert abban változatlanul hiszek, hogy akkor jó egy előadás, legyen szó gyerekeknek vagy felnőtteknek szóló előadásról, ha rétegzett, vagyis minden korosztálynak kínál felfedeznivalót. A gyerekszínházban az alsó korosztályt kell megtalálni, ez a Lúdas Matyi esetében a négy-öt éves kor, és az a fontos, hogy a nagycsoportos óvodás értse meg primer szinten a történetet. Számára történjen meg az, hogy adott egy gonosz ember, akit egy jó ember legyőz és a jó ember lesz a főnök. Innentől felfelé pedig mindenkinek: a kamaszoknak, fiatal felnőtteknek, idősebbeknek legyen olyan olvasat, ami fontos, átélhető számukra.

- Az előbemutatók során hogyan reagáltak a gyerekek a darabra?

- Középső és nagycsoportosok, általános iskolás másodikosok és negyedikesek is voltak a nézők között. Az óvodások szerencsére megértették a történet primer szintjét. Mindenkinek Lúdas Matyi volt a kedvence, és Döbrögi volt a legkevésbé szimpatikus, és ez a korosztály volt érdekes módon az, amelyik a leginkább számon kérte a harmadik verés hiányát. De amikor az egyik beszélgetésben feltettük nekik a kérdést, hogy ha te megvered a testvéredet és ő azt mondja, hogy háromszor fogja visszaadni, jogosnak érzed-e, akkor ők is kapcsoltak és elindult valamifajta kritikai gondolkodás. A másodikosok és a negyedikesek pedig szinte a teljes komplexitásukban értették a történetet. Volt például egy olyan iskolás nézőnk, akinek az édesapja elmesélte, hogy a gyerek két nappal az előadás után azzal a kérdéssel ébredt, hogy miért mondta azt Matyi, hogy a nép őt választja, amikor nem választotta meg senki, hanem ő maga nevezte ki saját magát uralkodónak. Nekem ezek a visszajelzések nagyon fontosak, mert azt jelentik: nem az történt, hogy a gyerek megnézte az előadást, hazament és elfelejtette, hanem két nap múlva is ott motoszkál benne egy nagyon fontos, az előadás által felvetett kérdés. Ezért vagyunk itt, ezért csináljuk az egészet: hogy kritikai gondolkodásra serkentsünk, hogy megmutassuk, hogy ne csak az ösztöneink szerint cselekedjünk, hanem valami felettes ént működtessünk. Az igazi vizsga persze most jön, amikor minden nap sok-sok fáradt kisgyerekek játsszák a Bóbitások az előadást.

- Az, hogy a darab az idősebbek számára is tökéletesen élvezhető, a verbális humornak köszönhető. Ez csak Szálinger Balázs érdeme, vagy ti is kiegészítettétek a szöveget?

- Balázs azt mondta a bemutató után, hogy szerinte olyan lett a szöveg, mintha ő egy jó pörköltet főzött volna, amit mi még ízfokozóval megszórtunk. A poénok jó része a próbán kialakult saját ötlet, a színészek ötletei alapján bekerült megoldás. Ez a verbális humor a kicsi gyerekek számára ismét nem a legérthetőbb rétegek közé tartozik, de a harmadik-negyedik osztályosok, visszajelzéseik alapján, már abszolút élvezték ezt a részét is.

- Mennyi időtök volt a próbafolyamatra?

- Augusztus végén kezdtük el, de elég gyors munka volt, mert időközben a Bóbita többek egy horvátországi fesztiválon járt, ahonnan díjat hoztak el. Én bizonyos szempontból jobban szeretek gyorsan dolgozni, mert ilyenkor sok felesleges kört megspórolunk, érezzük, hogy menni kell előre. Másrészt a bemutató dátuma mindig egy óriási ösztönző. Ebben az esetben a próbák alatt arra nem maradt idő, hogy nyugalom szállja meg az egész produkciót, de szerencsére a Lúdas Matyit sokat fogják játszani a következő időszakban a Bóbitában, és az ötödik-hatodik előadásra meg is jön a kellő biztonság.

- Mi vár rád a Lúdas Matyi után?

- A következő stresszfaktor számomra a Magyarországi Bábszínházak 14. Találkozója Kecskeméten, ahol a Bóbita ezzel az előadással lép fel, ráadásul ez lesz a fesztivál nyitódarabja október 3-án (*ahol nagyon jó fogadtatásban részesült az előadás - a szerk.*). Itt egy másik, győri előadásommal, *A halhatatlanságra vágyó királyfival* is szerepelek, aztán pedig Győrben, a Vaskakas Bábszínházban – ahol a főállásom van – fogok az Óz-ból az egy színes, szélesvásznú előadást rendezni a nagyszínpadon.